

Rhododendron nivale

Osmo Jussila

(Hook.f. (1849)

Dwarf Snow Rhododendron

雪层杜鹃 xue ceng du juan

alasku *Rhododendron*

sektio *Rhododendron*

alasektio *Lapponica*

Nietosalppiruusu

Ainavihanta 1 m korkea tiheäkasvuinen pensas, viljeltynä harvoin yli 0,3 m. Lehdet 0,5–0,9 cm x 0,2–0,5 cm:n pituiset, vaihtelevan soikeat. Yläpinnaltaan tumman vihreät, alapinnaltaan tiheään kaksimuotoisten kellertävien tai tummien suomujen peittämät lehdet säilyvät pensaassa 1–3 vuotta.

Pääteisessä kukinnossa 1–2(3) kukkaa. Leveän torvimaiset kukat 0,9–1,3 cm pituiset ja 2,5 cm halkaisijaltaan. Kukan väri laventelin sininen, violetti, vaalean punainen tai valkoinen. Yleensä 10 kpl 4–16 mm pituista hedettä, mutta tässä on vaihtelua.

Kotimaa

Himalaja-vuoristo, Bhutan, Intia; Sikkim ja Arunachal Pradesh, Kiina; Tiibetin kaakkois- ja eteläosat, Yunnan, Sichuan. 3000–5800 mmpy.

Kestävyys

Englanti H4... H5

Saksa Winterschutz(!), suojattava

ARS:n pakkasenkestävyysarvio -23°C

Suomi: (Ia)II?

Luontainen kasvuympäristö ja alalajit

Rhododendron nivale, nietosalppiruusu, muodostaa kotiseudullaan Kiinan ja Intian vuoristoissa matalaa maanpeitepensastoa korkealla metsärajan yläpuolella. Sieltä on nimetty useita hyvin saman näköisiä lajeja, joista läheisimpiä lienee *R. telmateium* ja *R. nitidulum*. Näiden lajien kerrotaan eroavan toisistaan vain lehtien alapinnan suomujen värityksen osalta.

Laajalla luontaisella kasvualueella Himalajan vuoriston paljakoilla nietosalppiruusun ulkonäkö vaihtelee ja sille on kuvattu kolme alalajia:

R. nivale ssp. *nivale*

R. nivale ssp. *australe*

R. nivale ssp. *boreale*

Ssp. *nivale* (*R. paludosum* Hutch. & Kingdon-Ward) on korkealla vuoristossa usein kääpiömäisenä maanpeittokasvina kasvava alalaji, jonka kasvukauden lämpösommavaatimus on koko *Rhododendron*-suvun

R. nivale ssp. *nivale*, Beima Shan, Yunnan
Kuvat © Ole Jonny Larsen

vähäisimpiä. Nepalin, Intian Sikkimin ja Bhutanin vuorten korkeimmilla huipulla aina 5800 mmpy korkeudelle kasvava laji on vaikea viljeltävä puutarhoissamme ja menestyy pitkään säilyvän lumisuojan ansiosta parhaiten esimerkiksi Pohjois-Norjan oloissa.

Ssp. *australe* Phillipson & Phillipson 1975 on muihin alalajeihin verrattuna pystykasvuisempi ja lehdet teräväkärkisiä. Kuten nimestäkin voi päätellä alalajin luontainen kasvualue on eteläisin.

Ssp. *boreale* Phillipson & Phillipson lienee helpoin ja yleisimmin kasvatettu alalaji, joka puutarhoissa kasvaa yleisesti korkeammaksi kuin ssp. *nivale*. Lehtien suomujen värien kontrasti on Coxin mukaan vähäisempi kuin muilla alalajeilla. Phillipsonien kuvaamat alalajit syrjäyttivät useita aiempia *Lapponica*-alasektion lajinimiä, ja niitä onkin ollut jokseenkin mahdoton erottaa toisistaan ulkoisten tuntomerkkien perusteella (*R. nigropunctatum* Franch.; *R. ramosissimum* Franch.; *R. alpicola* Rehd. & Wils.; *R. violaceum* Rehd. & Wils.; *R. oresbium* Balf. f. & Ward; *R. stictophyllum* Balf. f.; *R. vicarium* Balf. f.; *R. batangense* Balf. f.; *R. oreinum* Balf. f.; *R. yaragongense* Balf. f.)

Monet aiemmin lajeiksi kuvatut *Lapponica*-alasektion edustajat risteytyvät luonnossa iloisesti keskenään ja välimuotojen kirjo on loputon. Ne peittävät vuorten lakialueita Yunnanissa, Tiibetissä ja Sichuanissa 3100–4300 mmpy kivisillä rinteillä ja soistuvilla ruohikkoalueilla metsärajan yläpuolella.

Tämän alalajin ”löytäjäksi” on kirjattu E. H. Wilson, joka keräsi 1903 läntisessä Sichuanissa Veitchiin taimiston palkkaamana lajin, joka tuolloin sai nimekseen *R. nigropunctatum*.

R. nivale taustallaan 7556 m korkuinen Gongga Shan, joka on korkeimpia vuoria maailmassa Himalajan ulkopuolella.

Nietosalppiruusun alkuperäisen kasvuympäristön huomioiminen

Kasvuvyöhykesuosituksia on hyvin vaikea antaa tällaiselle varsin omanlaisiinsa luonnonoloihin sopeutuneelle lajille. Nietosalppiruusun kasvupaikoilla monsuuni-ilma-asto tuottaa tasaisen varman lumipeitteen jo aikaisin syksyllä ja paksu lumipeite suojaa kasveja pitkälle kesän alkuun saakka, joten lajin ei ole tarvinnut kehittyä suojautumaan hillittömiltä keskitalven

R. nivale var. *nivale* kuvattuna Sikkimissä. Kuva Hans Eiberg.

pakkasilta. ARS:n pakkasenkestoarvio riittää toki aina -23 asteeseen, joten nietosalppiruusun kasvatusta onnistuu Suomessakin ainakin siellä, missä talvisen lumipeitteen varmuus on korkeampi kuin lounaisrannikolla.

Kauniiksi ja tiheäkasvuiseksi se kehittyy vain saadessaan kasvukaudella riittävästi valoa. Keväinen jäätyneen maan ja paahtavan auringon yhdistelmä on koettelemus, jolta kasvi on meillä pakko suojata.

Olen saanut Lapponica-alasektion edustajat viihtymään kohtalaisen hyvin märkäpedissä, jossa kasvualustan alle asetettu muovi pitää alustan kosteana myös kesällä. Pensaiden tyvelle on syntynyt luontainen sammalpeitto, joka nostaa ilmankosteutta myös pensaiden lehvästön korkeudella. Talvella rakennus pensasryhmän eteläpuolella estää auringon valon osumisen pensasiin, ja kun keväällä aurinko nousee korkeammalle, asetan pensaiden päälle varjostuskankaan muutaman kriittisen viikon ajaksi. Kun routa on sulanut, nietosalppiruusu kyllä kestää täyttä aurinkoa mainiosti, Kustavin satunnaiset kesähelteet eivät tuota sille ongelmia.

Kirjallisuutta

Cox K, Rhododendrons & Azaleas - A Colour Guide 2005

Cox P.A. & K, The Encyclopedia of Rhododendron Species 1997

Internet

http://www.efloras.org/florataxon.aspx?flora_id=2&taxon_id=200016504

<https://www.flowersofindia.net/catalog/slides/Dwarf%20Snow%20Rhododendron.html>

<https://www.treesandshrubsonline.org/articles/rhododendron/rhododendron-nivale/>

Ole Jonny Larsen; pienilehtisin *R. nivale* mitä löytyi, Pan Pan sola 4700 m, Sichuan.